

Projekat finansira Evropska unija

Projekat implementiraju:

ZAKLJUČCI I PREPORUKE RADNE GRUPE PROJEKTA „AKCIJA PROTIV DISKRIMINACIJE PO OSNOVU GODINA“

Zaključci

Diskriminacija starijih osoba u društvenom kontekstu postoji i manifestuje se kroz različite vrste otežavajućih okolnosti na koje osobe starije životne dobi nailaze u ostvarivanju svojih prava i nastojanjima društvenog uključivanja.

Strategija za unapređenje položaja starijih osoba u Republici Srpskoj 2018 – 2027. je usvojena u augustu 2019., a Strategija za unaprijeđenje položaja starijih osoba u FBiH 2018 – 2027. je u finalnom nacrtu i čeka se njeno usvajanje. S obzirom na ukupni ambijent u BiH i regiji, socio-ekonomske prilike u kojima starije osobe žive se promatraju kao prioriteta u odnosu na ostale moguće forme diskriminacije ili aktivne isključenosti starijih osoba. Pored siromaštva, problem nasilja i adekvatan pristup zdravstvenoj zaštiti se ističu kao najteži problemi s kojima se suočavaju osobe starije životne dobi.

Postoje dobre prakse i primjeri, posebno lokalnih zajednica i osavremenjenih lokalnih politika koje omogućavaju motivirajuće forme socijalne inkluzije i vidljivijeg angažmana starijih u lokalnim zajednicama. U tom kontekstu, Centri za zdravo starenje predstavljaju pohvalan iskorak lokalnih zajednica ka socijalnoj inkluziji starijih osoba s područja lokalne zajednice.

Starosna diskriminacija (diskriminacija na osnovu dobi) pojavljuje se u različitim oblastima društvene interakcije (socijalna inkluzija, zdravstvo, socijalna zaštita, tržište rada, obrazovanje). Potrebno je analizirati specifična ograničenja koja je društvo nametnulo starijim osobama unutar svakog od sektora.

Nasilje nad starijim osobama, posebno primijećeno kao nasilje nad starijim ženama, se pominje, široko je rasprostranjeno i dolazi u različitim formama – kao fizičko, psihičko i vrlo često finansijsko nasilje, ali je rijetko prijavljeno i teško dokazivo.

Projekat finansira Evropska unija

Projekat implementiraju:

Često starije osobe nisu upućene u sopstvena prava ili njihovo povjerenje zloupotrijebe bliske i/ili poznate osobe.

Svi vidovi organizirane i pojedinačne podrške starijima u upoznavanju s njihovim pravima bi imali značajan učinak na poboljšanje njihovog statusa i kvaliteta života.

Podrška starijim osobama kroz njegu u kući je jedan od načina produžetka njihovog boravka u sopstvenim domovima, nasuprot smještaju u domove za starije, što nije jednako prihvatljivo rješenje za sve već mora biti stvar individualne odluke svake osobe. Osim njege u kući, otvara se i mogućnost smještaja u hraniteljske porodice (dobar primjer djelovanja Centra za socijalni rad Banja Luka).

Preporuke

Senzibilizacija stanovništva i osnaživanje starijih osoba

- Neophodno je podizanje svijesti stanovništva položaju starijih u društvu, naročito u lokalnim zajednicama, unutar porodica i u nevladinom sektoru.
- Osnaživanje starijih osoba o tome kakve resurse posjeduju i šta mogu dati svojim zajednicama je obavezan prateći proces senzibilizacije društva.
- Svijest institucija i organizacija koje imaju najviše kontakata sa starijim osobama se također mora razvijati u pravcu empatije i poštovanja dostojanstva starijih osoba.

Borba protiv sistemske diskriminacije

- Potrebno je raditi na dokumentiranju i analiziranju predmeta i oblika sistemske diskriminacije kojoj su izložene starije osobe u BiH.
- Na svim nivoima ustrojiti normativne akte kojima korisnici ostvaruju proširena prava na način da jedini kriterij nije ostvareno pravo na mirovinu nego dobni kriterij, s ciljem izbjegavanja dualne diskriminacije ranjive populacije starijih bez ostvarenog prava na mirovinu/penziju.

Projekat finansira Evropska unija

Projekat implementiraju:

Pravo na autentično zastupanje

- Preporuka prilikom donošenja svih politika na svim nivoima u Bosni i Hercegovini je omogućiti autentično predstavljanje i zastupanje interesa starijih osoba, učešćem predstavnica i predstavnika starijih osoba. U skladu s ovom preporukom, apeliramo na lokalne zajednice da u proces konsultacija i donošenja lokalnih akcionih planova o starijim osobama direktno uključe prestavnike ove populacije.

Lokalni akcioni planovi i partnerstva na nivou lokalnih zajednica s ciljem pružanje integrirane podrške starijima

- Ohrabrujemo gradska i općinska vijeća i skupštine da pristupe izradi lokalnih akcionih planova za starije osobe, sadržajno oslonjenim na tekst strategija na entitetskim nivoima, te sistematiziraju radne zadatke iz okvira podrške inkluziji starijih osoba, s ciljem unaprijeđenja njihovog statusa i boljeg profiliranja usluga koje im lokalna zajednica pruža ili može pružiti.
- Sistem za starije u lokalnim zajednicama koji će i omogućiti da što duže ostanu živjeti u svojim domovima, što bi se pokrenulo u svim lokalnim zajednicama u BiH je potrebno normativno urediti. Ova preporuka podrazumijeva uspostavljanje usluga u zajednicama kroz servise – uz multidisciplinarni pristup podrške. Svaka lokalna zajednica na temelju postojeće regulative može pokrenuti programe pomoći u kući starijim osobama, u skladu s raspoloživim resursima. U okviru osiguravanja adekvatne podrške starijim osobama, potrebno je promovirati pravo koje starije osobe imaju na smještaj u hraniteljske porodice, koristeći se dobrim primjerima i pozitivnom praksom Banja Luke, te uključiti i starije osobe u procese odlučivanja i upoznavanja s dostupnim uslugama. Bilo bi poželjno istrojiti registar korisnika usluga u suradnji s centrima za socijalni rad, zajedno s NVO, MZ, udruženjima penzionera, zdravstvenim ustanovama
- Bilo bi korisno izraditi pregled dosad provedenih projekata koji su uspješno promovirali multidisciplinarni pristup za ranjive kategorije, uključujući i starije osobe. Time bi se barem donekle prevazišao vakuum nakon dovršetka donatorskih projekata, te omogućio dodatni kanal održivosti.

Projekat finansira Evropska unija

Projekat implementiraju:

Unaprijeđenje zakonskog okvira i politika u Federaciji BiH

- Prilikom izrade zakonskih propisa, kad je u pitanju zakonski okvir u Federaciji BiH, potrebno je diferencirati pomoć u kući i kućnu njegu. Očekivano je da će se unaprijeđenim i dopunjenim zakonskim okvirom tačno definirati izvršioци određenih servisa, ali je i dalje potrebno insistirati na diferencijaciji između a) kućne njege i b) pomoći u kući, s naglaskom na pojašnjenje uključuje li kućna njega i zdravstvene usluge u kući. Naime, s ciljem zadovoljavanja osnovnih životnih potreba i unapređenja kvaliteta života, između ostalih, i starijih lica, usluga „pomoć u kući“ treba da bude regulisana Zakonom o uslugama koji je u pripremi. Istim će se definirati usluga „pomoć u kući“, kao i korisnici ove usluge. Zakon će pratiti standarde koji će na detaljan način propisati način pružanja same usluge, kao i uvjete koje pružalac usluge mora ispunjavati.
- Zagovarati za što hitnije usvajanje Strategije o unaprijeđenju položaja starijih osoba u FBiH i početak primjene strateških mjera identificiranih ovim dokumentom.

Senzibilizacija medija i odabir nediskriminirajuće terminologije i medijskog i društvenog portretiranja starijih osoba

- Na širu zajednicu i medije apeliramo da senzibiliziraju jezik kojim se koristi u društvenom diskursu na način da se umjesto termina „stara osoba“ ili „staro lice“ terminološki zamijeni terminom „starije lice ili osoba“ – s ograničenjem ove inicijative na FBiH, s obzirom na to se strategija u RS već usvojila i nije prihvatljivo predlaganje promjena koje bi podrazumijevale bilo kakve zakonske promjene ili inicijative. Pored termina koji se odnosi na kategoriju starijih osoba, smatramo da je potrebno promijeniti uobičajeni medijski narativ o starijim osobama kao nemoćnim, te kontinuirano ukazivati na vrijednost doprinosa starijih osoba u profesionalnom i društvenom životu zajednice, te apeliramo na medije da se u svom sadržaju nastoje odmaći od uobičajenih obrazaca izvještavanja o starijima i zamijene termine dobno senzibiliziranim jezikom.

Promocija programa aktivnog starenja i međugeneracijske solidarnosti

- Povećati aktivnosti u lokalnim općinama u djelu namjenjene osobama starije životne dobi. U prilog tome govori činjenica da u lokalnim zajednicama je uočen nedostatak aktivnosti u kojima bi starije

Projekat finansira Evropska unija

Projekat implementiraju:

osobe mogla uzeti učešće. Prethodne aktivnosti koje su starijim osobama bile dostupne kroz mjesne zajednice ili udruženja penzionera postaju manje dostupne, dok su Centri za zdravo starenje uspostavljeni samo u nekim i to većim lokalnim zajednicama, gdje starije osobe imaju mogućnost da se uključe u njima prilagođene aktivnosti. Potrebno je aktivno raditi na repliciranju uspješnih modela širom BiH, te na promociji svih modela koji promoviraju dostojanstveno i aktivno starenje.